

Meer natuur in een stedelijk landschap

KLEUR JE SCHOOL GROEN



VLAAMS-
BRABANT



INHOUD

3	Voorwoord
5	Project Zellik
9	Project Overijse
12	Stappenplan
14	Aanbod natuureducatie
15	Klimaat- en natuursubsidies



COLOFON

Verantwoordelijke uitgever: Provincie Vlaams-Brabant, Provincieplein 1, 3010 Leuven - **Wettelijk depot:** D/2017/8495/23 - **Redactie:** Bart Claes en Anne Peeters - **Foto's:** Steff Gilissen - **Druk:** Gedrukt op gerecycleerd papier en met inkt en op plantaardige basis.

KLEUR JE SCHOOL GROEN(ER)

Vlaams-Brabant is een sterk verstedelijkte, dichtbevolkte regio. De groene, open ruimte is er beperkt.

Hoe kunnen we van onze provincie een duurzame regio maken? Dat doen we door de verstedelijkte ruimte groen te kleuren, zoals speelplaatsen van scholen, maar ook bedrijventerreinen en speelterreinen bijvoorbeeld. We willen de natuur binnenbrengen in de samenleving.

En daar zijn drie goede redenen voor. De natuur is goed voor jou, mij, de leerlingen en leerkrachten van jouw school. Goed voor onze gezondheid, ons welbevinden en onze sociale interactie. Met kleine groene inrichtingen maken we ons minder kwetsbaar voor de klimaatverandering. En tot slot komt meer natuur de biodiversiteit, de fauna en flora, ten goede en helpt het ons om bedreigde soorten in stand te houden.

Natuur is het antwoord op veel ecologische en sociologische uitdagingen. Wat goed is voor de natuur, is ook goed voor de mens. En daar hoeven we niet eens heel gek voor te doen: elke kleine actie, ook één op de speelplaats van jouw school, maakt echt verschil. Deze brochure inspireert je en geeft je tips en tricks. Het regionaal landschap helpt je graag om van jouw school een groene oase te maken.

Wij kijken alvast uit naar het resultaat!

Regionale Landschappen
Vlaams-Brabant

Tie Roefs
Gedeputeerde voor leefmilieu
Provincie Vlaams-Brabant



PROJECT ZELLIK

GO!BASISSCHOOL VIJVERBEEK vestiging Zellik

Basisschool Vijverbeek ligt in de verstedelijkte rand van Brussel. Er was al een moestuin, maar samen met Regionaal Landschap Groene Corridor bekeek de school hoe ze hun terrein nog groener konden kleuren. Er bleek veel mogelijk: met hulp van Regionaal Landschap Groene Corridor legden MOS-coördinator Nathalie Meremans en haar team een speelbosje aan, een doolhof met inheemse hagen, een bessenpluktuin en bloemenweide. Ze vormden de oude zandbak om tot een grote wilgenhut die ook als buitenklas gebruikt kan worden. Ze maakten ook een wilgentunnel, een insectenhotel en een vogelbosje. En dat allemaal op een relatief kleine oppervlakte.



**ONZE LEERLINGEN
WONEN VAAK IN EEN
APPARTEMENT. DAAROM
VIND IK GROEN OP ONZE
SCHOOL ZO BELANGRIJK.**

*Nathalie Meremans
MOS-coördinator*

VERSCHOLEN IN DE RAND VAN DE GROOTSTAD: EEN GEZELLIG GROEN SCHOOLTJE

Een klein, gezellig schooltje en een enthousiast schoolteam: basisschool Vijverbeek in Zellik bewijst hoe je - met hulp van partners als een regionaal landschap en de provincie - op vlak van vergroening héél veel kan bereiken.

“Veel leerlingen van onze school wonen op een appartement en komen niet veel in contact met groen. Samen met organisatie Velt waren we al gestart met een moestuin. Dat gegeven was

goed verankerd in onze school en zorgde voor interesse om verder te vergroenen,” zegt MOS-coördinator Nathalie Meremans. “Alleen zagen we dat niet zitten, dus zijn we gaan zoeken naar partners. We kwamen uit bij Regionaal Landschap Groene Corridor en vroegen er advies over hoe we dat goed konden aanpakken.”

ZANDBAK WORDT BUITENKLASJE

Lies Heirman van Regionaal Landschap Groene Corridor: “Wij zijn gaan kijken op het terrein wat er mogelijk was en kregen input van de school zelf. Dat hebben we ruw in kaart gebracht. Er bleek ondanks de relatief kleine oppervlakte toch heel veel mogelijk.” We dachten met de school mee. We hebben geholpen om een zanderig talud aan de rand van de speelplaats om te vormen tot een slingerparcours van hagen. Een oude zandbak bouwden we om tot een grote wilgenhut die ondertussen ook als buitenklasje dienst doet. Op ons advies heeft de school de draadomheining vervangen door een aantal gemengde inheemse hagen. Een hagendoelhof helpt kinderen om ruimtelijk

inzicht te verwerven. Een bloemenweide en insectenhotel zorgen voor biodiversiteit. De kinderen leren nu het verschil kennen tussen nuttige honingbijen, solitaire bijen en wespen.

GROENE LESSEN

Een vergroeningsproject moet vanuit de school komen, vanuit leerlingen en leerkrachten die daarna ook instaan voor het onderhoud. Wat houdt dat in, wie gaat dat doen? Dat is soms een knelpunt. Lies Heirman: “Wij leveren de expertise over welke vergroening mogelijk is en welke soorten geschikt zijn op het vlak van biodiversiteit, maar ook op technisch vlak ondersteunen we de school. Daarna is het aan de school om alles te onderhouden én educatief te integreren.” De leerkrachten van Vijverbeek hebben bijvoorbeeld spelkoffers gemaakt voor de kleuters rond insecten met liedjes, boekjes, spelletjes en opdrachten ... Vergroening is niet enkel recreatief bedoeld, het is belangrijk dat je er als school een educatieve meerwaarde aan kan geven.



VERGROENING IS NIET ENKEL RECREATIEF BEDOELD, HET IS BELANGRIJK DAT JE ER ALS SCHOOL EEN EDUCATIEVE MEERWAARDE AAN KAN GEVEN.

*Lies Heirman
Regionaal Landschap Groene Corridor*







PROJECT OVERIJSE

SINT-MARTINUSCOLLEGE Overijse

Het Sint-Martinuscollege is een groot schooldomein dat midden in het groen ligt. Op advies van Regionaal Landschap Dijleland pakte de school eerst een speelveld aan waar veel exoten stonden. Die werden gerooid en vervangen door inheemse bomen en struiken. Bij de ingang van het domein plantten MOS-coördinator Mieke Troukens en enkele leerlingen bodembedekkers en kruidachtige bloemen en planten. De speelvelden kregen hoogstamfruitbomen en een broedhoop voor het vliegend hert, een zeldzame kever. Een insectenhotel en een egelhotel kregen ook een plaatsje. Samen met Regionaal Landschap Dijleland plantte de school 23 meter haag aan. In een volgende fase willen ze graag nog een educatief natuurpad creëren, waar ook andere scholen en verenigingen uit de buurt gebruik kunnen van maken.



**ONZE SCHOOL IS NIET
ALLEEN GROENER,
WE BESEFFEN NU
OOK VEEL MEER HOE
BELANGRIJK DAT IS.**

*Mieke Troukens
MOS-verantwoordelijke
op school*

SCHOOL IN HET GROEN? KAN NÓG GROENER!

Het Sint-Martinuscollege in Overijse lag al in het groen ... Maar het kon nog groener, vond de school. Door te werken rond biodiversiteit en duurzaamheid creëert de school bij alle betrokkenen - leerlingen en leerkrachten, maar ook ouders en jeugdbeweging - meer bewustzijn.

“Toen ik op deze school kwam solliciteren, was ik overdonderd door hoe mooi dit college in het groen lag”, zegt Mieke Troukens, MOS-verantwoordelijke op het Sint-Martinuscollege in Overijse. Je denkt dan misschien al snel: “groen genoeg”, maar daar is Mieke het niet mee eens. “Want ook al was de omgeving groen, eigenlijk deden we er niet zoveel mee. Op een stuk grond achter de school was het bijvoorbeeld een wildgroei van uitheemse bomen zoals cipressen en dennen. Dat kon anders, vonden we. Dat was het moment waarop we Regionaal Landschap Dijleland inschakelden, dat ons adviseerde en hielp om het project te realiseren. Die externe expertise hadden we echt nodig.”

HOE GROOT IS JE DRAAGVLAK?

Kristin De Ceuster: “Zowel de provincie als Regionaal Landschap Dijleland steunen de vergroeningsprojecten van het Sint-Martinuscollege. Om voor die steun in aanmerking te komen zijn drie belangrijke elementen nodig: het plan moet voldoende ‘biodivers’ zijn, dus met inheemse planten, struiken en bomen, met aandacht voor

voedsel- en nestplaatsen voor vogels, bijen, insecten ... Daarvoor is vaak externe expertise nodig. Het college vond die expertise bij Regionaal Landschap Dijleland. Een tweede element is dat het project ook educatief uitgewerkt moet worden, zodat de leerlingen ervaringsgericht kunnen leren uit die vergroening. Ten slotte is het belangrijk dat de school een draagvlak heeft of creëert om het project blijvend te ondersteunen. Dat draagvlak moet er zeker zijn op school zelf met de leerkrachten, leerlingen en ouders. Maar de school kan gerust ook externe partijen betrekken: de gemeente, jeugdbewegingen, een rust- en verzorgingstehuis of andere scholen in de buurt ...”

IEDEREEN DOET MEE

Mieke Troukens: “Dat is bij het Sint-Martinuscollege inderdaad het geval. We delen onze grote campus met Chiro en Scouts, dus hebben we ook hen betrokken in dit verhaal. En in de toekomst willen we nog een educatief natuurpad realiseren dat ook toegankelijk zal zijn voor andere scholen uit de buurt en voor andere verenigingen.”



EEN BREED DRAAGVLAK, ZOWEL IN DE SCHOOL ALS DAARBUITEN, IS NODIG OM HET PROJECT WAAR TE MAKEN EN OOK IN DE TOEKOMST VOL TE HOUDEN.

*Kristin De Ceuster
verantwoordelijk voor subsidies voor natuurprojecten in scholen bij de provincie*





EEN VERGROENINGSPROJECT OPSTARTEN OP SCHOOL? ZO DOE JE DAT.

STAP 1 leg de basis voor je project

Meer groen, meer biodiversiteit? **Daar werk je samen aan.** Kijk wie enthousiast is op school en wil meewerken: leerkrachten, ouders, directie ... Heb je een team? Binnen de school ga je nu onderzoeken wat jullie project zal inhouden. Belangrijk: wie is bereid te helpen bij de aanleg, maar ook op langere termijn bij het onderhoud?

Lees het subsidiereglement en vind inspiratie in de tips en voorbeelden op www.vlaamsbrabant.be/natuuropschool



BIODIVERSITEITSTOETS

Bereken welke impact jouw project heeft op de natuurwaarde van de site en hoe je de biodiversiteit kan verhogen op

www.biodiversiteitstoets.be



STAP 2 meld je als school aan

Wil je aanspraak maken op subsidies van de provincie Vlaams-Brabant voor het vergroeningsproject op je school?

Meld je dan eerst en vooral aan op www.vlaamsbrabant.be/natuuropschool
De MOS-begeleider van de provincie contacteert je en ondersteunt je schoolteam bij het uitwerken van je project en het opstellen van je aanvraagdossier.

MOS: Duurzame scholen. Straffe scholen. Een duurzame toekomst voor de planeet begint bij het maken van bewuste keuzes. MOS wil hier, samen met scholen, werk van maken door scholen te begeleiden rond leerlingenparticipatie, teamwerk, netwerken en beleven.

www.mosvlaanderen.be

STAP 3

werk je project uit en stel je aanvraagdossier op

Bij het uitwerken van het project zijn er **drie belangrijke doelen**. Ten eerste moet het gaan om een plan dat bijdraagt aan de **biodiversiteit**. Voor de nodige expertise schakel je partners in als regionale landschappen, de Intergemeentelijke Natuur- en Landschapsploegen, Natuurlandafdelingen of ecologische tuinarchitecten. Ten tweede moet er een **groot draagvlak aanwezig zijn**, zowel binnen de school als buiten de school door samenwerking met partners als de gemeente, natuurverenigingen, verenigingen voor ecologisch tuinieren ... Ten slotte moet je ook een **educatief plan uitwerken**: in welke lessen betrek je de leerlingen bij het ontwerpen en uitvoeren van het project en hoe integreer je de realisaties in de toekomst?

BIODIVERSITEIT: een verscheidenheid aan planten en diersoorten die onderling van elkaar afhankelijk zijn.

STAP 4 registreer je als MOS-school

Registreer je als MOS-school op de 'Groene Kaart' van MOS Vlaanderen op <https://www.lne.be/mos-duurzame-scholen-straffe-scholen>

STAP 5

dien je subsidieaanvraag in

Dien je subsidieaanvraag in tussen 1 september en 1 oktober of tussen 1 januari en 1 februari. Je mag 80 % van de aanvaarde projectbegroting aanvragen, met een maximum van 10.000 euro per jaar en minstens 500 euro. Meer info vind je op www.vlaamsbrabant.be/natuuropschool



STAP 6 aan de slag!

Maximaal 4 maanden nadat je je aanvraag hebt ingediend, krijg je te horen of je project in aanmerking komt. Als dat zo is, krijg je een voorschot van 50 % en kan je aan de slag. Na ongeveer 1,5 jaar - tussen 15 september en 15 oktober of tussen 1 mei en 1 juni - moet je een beknopt afrekeningsdossier en bewijsstukken indienen. Als dat in orde is, ontvang je het resterende saldo.

AANBOD NATUUREDCATIE

*De provincie heeft een ruim aanbod aan natuureducatie.
Dit kan je koppelen aan je vergroeningsproject op school.*



Educatief Natuurbeheer

Educatief Natuurbeheer is een project rond natuurbeleving en -beheer. Het doel is om kinderen warm te maken voor natuur: hen terug in contact te brengen (letterlijk!) door beheerwerk en belevingsgerichte opdrachten.

Het gratis traject bestaat meestal uit 3 stappen:

- ▶ Inleiding op school. Je hebt de keuze uit een presentatie of het natuurbeheerspel.
- ▶ Een actieve dag natuurbeheer in een natuurgebied in de buurt van de school
- ▶ Afsluitende natuurontdekkingstocht

Meer info:

www.vlaamsbrabant.be/educatief-natuurbeheer



Natuur-en milieueducatie

Scholen kunnen deelnemen aan begeleide natuureducatieve activiteiten. Dit kan op verschillende locaties: in de vier provinciedomeinen, bij Regionaal Landschap Groene Corridor, in het educatief centrum De Paddenbroek en in het Zoniënwoud.

Programma en inschrijven:

www.vlaamsbrabant.be/nme



CO₂-calculator

Laat je door de CO₂-calculator helpen om CO₂-doelstellingen (bv. 10% minder CO₂) te formuleren, op te volgen en te bereiken. En werk zo mee aan een ferme vermindering van de CO₂-uitstoot en een beter klimaat! Leerlingen verzamelen activiteiten die in en om hun school CO₂ uitstoten en geven ze in in de CO₂-calculator. Door gerichte MOS-acties reduceer je de globale CO₂-uitstoot van je school. De calculator is gratis.

Meer info:

www.scholenvoorminderco2.be

KLIMAAT- EN NATUURSUBSIDIES

De provincie Vlaams-Brabant geeft subsidies aan natuurprojecten die een meerwaarde bieden voor de biodiversiteit. Ook duurzame milieu- en klimaatprojecten die bijdragen aan de ambitie van de provincie Vlaams-Brabant om klimaatneutraal te worden, kunnen rekenen op steun. Door een samenwerking aan te gaan met één van de mogelijke aanvragers van deze subsidies kan je project in aanmerking komen.



Subsidie voor duurzame biodiversiteitsprojecten

Voor wie?

- ▶ Regionale landschappen
- ▶ Erkende milieu- en natuurverenigingen
- ▶ Terreinbeherende natuurverenigingen

Meer info:

www.vlaamsbrabant.be/subsidie-biodiversiteitsprojecten



Subsidie ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid

Voor wie?

- ▶ Gemeenten

Meer info:

www.vlaamsbrabant.be/subsidie-gemeentelijk-natuurbeleid



Subsidie voor duurzame milieu- en klimaatprojecten

Voor wie?

- ▶ Gemeenten
- ▶ Verenigingen

Meer info:

www.vlaamsbrabant.be/klimaatsubsidie

MEER INFORMATIE

Provincie Vlaams-Brabant

Dienst Leefmilieu - Kristin De Ceuster
Provincieplein 1 - 3010 Leuven
016 26 74 25 - natuur@vlaamsbrabant.be
www.vlaamsbrabant.be/natuuropschool

Beleidsverantwoordelijke

Tie Roefs, gedeputeerde voor milieu en duurzaamheid
016 26 70 52 - kabinet.roefs@vlaamsbrabant.be

Regionale Landschappen Vlaams-Brabant

Groene Corridor

Houtemsesteenweg 23 - 1800 Vilvoorde
02 253 43 04 - info@rlgc.be

Zuid-Hageland

Schoolpad 43 - 3300 Hakendover
016 81 52 77 - info@rlzh.be

Dijleland

Interleuvenlaan 64 - 3001 Leuven
016 40 85 58 - info@rld.be

Noord-Hageland

Oudepastoriestraat 22 - 3390 Tielt-Winge
016 63 59 54 - info@rlnh.be

Pajottenland en Zennevallei

Donkerstraat 21 - 1750 Gaasbeek
02 452 60 45 - info@pajot-zenne.be